

CCOO

Publicació dels serveis lingüístics de CCOO de Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià

la teranyina

núm.

març

2002

9

contingut

Pàg. 2 Menes de catalans

Pàg. 3 La llengua i la joventut valenciana

Pàg. 4 Entrevista a Joan Melià

Pàg. 6 El català als mitjans de comunicació mallorquins

Pàg. 7 Mossèn Alcover i el diccionari

intro

Aquest número de La Teranyina és sobretot illenc. I és que hem de celebrar (i no ho celebren només les Illes Balears, que l'alegria aviat s'encomana!) que el servei lingüístic de CCOO a les Illes pren una nova empenta. Hi tenim una persona nova treballant, i s'estrena amb l'organització de les Sisenes Jornades de Normalització Lingüística i Ensenyament, que aquesta vegada es faran a Eivissa el 22 i el 23 de febrer del 2002.

I tot i que ja fa dotze anys que vam engegar aquesta iniciativa, fem aquesta nova convocatòria amb la mateixa convicció que cal lluitar per la nostra llengua des de tots els àmbits i que l'àmbit sindical n'és un de clau. La nostra preocupació pel futur de la llengua catalana i la convicció que la joventut és la clau de volta per a un futur esperançador ens va fer decidir el tema d'enguany: La llengua i els joves. El futur de la llengua catalana.

Dediquem molt expressament aquest número a les Illes, doncs, amb un article de Tomeu Martí i Florit que ens informa sobre el català als mitjans de comunicació a les Illes, i amb una entrevista a Joan Melià, director general de Política Lingüística del Govern Balear, que ens parla dels seus plans i de la situació actual de la llengua a les Illes.

A més, en les seccions fixes de cada territori, tenim una notícia de mossèn Alcover amb motiu del centenari de la Lletre de Convit que ens ve de les Illes; un testimoni una mica irritat d'una ciutadana de Catalunya que no està d'acord amb la manera com veu que la gent de la seva mena és classificada i utilitzada, i un article que ens parla del valencià entre el jovent del País Valencià.

Catalunya

Menes de catalans

Sóc catalana perquè he viscut sempre a Mollet del Vallès, però quan sento que parlen d'avantpassats i de tradicions no puc fer més que sentir-me forastera. No sóc catalanoparlant: a casa, els meus pares ens parlaven castellà i gallec, que són les meves llengües primeres, però tampoc no es pot dir que sigui castellanoparlant: la llengua que més uso ara mateix és el català. De totes maneres, tinc un accent que no és exactament el d'altra gent del Vallès "de tota la vida".

Per a mi el català és la llengua principal, la que faig servir quasi sempre, la que faig servir a la feina, la que he triat per a la majoria de les coses que faig i la que parlo amb els meus fills. No la tinc com una herència que he de salvaguardar sinó com una eina per a la vida quotidiana. I resulta que me l'estimo; segurament d'una manera diferent que altres menes de catalans, però me l'estimo. Cada pas enrere que fa aquesta llengua em dol, perquè és un pas enrere per a un dels meus projectes de futur: heu de pensar que, a mi, fer servir el català em costa més que a alguns altres, però faig aquest esforç, i el faig perquè vull.

Ja sé que el meu cas no és singular ni res que s'hi assembli, i per això m'agradaria que els que som com jo sortíssim a les estadístiques, que ens tinguessin en compte... I també voldria que no ens utilitzessin d'armes per debilitar la llengua catalana. Pel fet no tenir per llengua materna el català, determinades organitzacions, mitjans de comunicació i també més d'un partit polític, m'assignen a la comunitat castellanoparlant de Catalunya. Llavors, en nom meu i del de moltes altres persones, denunciem per "excloent" o per "genocida" la política de promoció de la llengua catalana. Aquests organitzadors de saras que s'erigeixen en portaveus de tres milions de persones (!), ¿com ho saben, si penso com ells? Em sembla que per guanyar unes eleccions o aconseguir una subvenció no han pas d'embolicar-hi tantes persones sense el seu consentiment, ni inventar-se una partió en la societat catalana que en realitat no existeix. Amb mi, que no hi comptin. M'estimo més ser un model per a altres catalans d'altres menes.

Consol Serós

La llengua i la joventut valenciana

La llengua entre els joves valencians pateix una avançada substitució i, a mesura que hom s'apropa als grans nuclis urbans, troba un abandó major.

Entre els joves de les comarques centrals, l'ús és més elevat; les segueix Castelló, València i, amb bastant distància, Alacant. Malgrat açò, a la primera zona ha aparegut un desplaçament de la llengua que avança ràpidament.

A zones urbanes, molts joves (siguen de pares forans o no), estudiants del català durant anys, el coneixen i l'entenen, però no l'utilitzen. Una còpia exacta d'açò està produint-se en zones rurals, però més lentament.

La creació de línies en l'ensenyament propicia que els joves hi estableixen relacions socials en la nostra llengua, cosa que ja no es produïa fins i tot entre els fills dels pares valencianoparlants, a causa d'un ensenyament íntegre en castellà. Malgrat açò, a les grans ciutats hi ha hagut un augment de qualitat lingüística, però gens comparable amb l'escàs nivell de quantitat d'ús. Els joves han establert com a model de relacions interpersonals el castellà i desprestigien aquells que utilitzen el valencià. Últimament, hi ha un interès major per la possible implantació del requisit lingüístic.

Ens trobem davant una societat juvenil desmotivada i amb escassa autoidentificació etnolingüística, segurament per la poca oferta d'activitats d'ús prioritari per als joves, com ara cinema, televisió, música, premsa esportiva, revistes, ràdio...

El problema rau com sempre en la manca d'implicació per part de l'Administració valenciana, que no crea cap model d'utilització. Cal un canvi polític que estiga més per la labor de crear motivacions entre els joves, ja que són futurs transmissors intergeneracionals de la llengua.

La llengua catalana a les Illes Balears és un factor de cohesió social

Joan Melià i Garí

(Porreres, 1954) és catedràtic de Llengua i Literatura Catalana d'educació secundària i professor de llengua catalana del Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de les Illes Balears, actualment en excedència. Des del juliol de 1999 és director general de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears.

És autor del llibre *La llengua dels joves. Comportaments i representacions lingüístics dels adolescents mallorquins* (1997) i coautor de *Alfa. Mètode d'autocorrecció gramatical assistida* (1995), *La llengua catalana a Mallorca, propostes per a l'ús públic* (1999) i *Proposta de model de llengua per a l'escola de les illes Balears* (1999).

Han passat més de 15 anys des de l'aprovació de la Llei de normalització lingüística a les Illes. Per què la necessitat d'establir un "pla de xoc"?

Les causes d'aquesta necessitat són diverses. Per una banda, precisament pel fet que després de més de quinze anys d'estar en vigència una Llei de normalització lingüística el progrés en aquesta línia encara no és suficient per garantir la possibilitat de viure plenament en llengua catalana a les Balears, ni s'ha generat un context que faciliti i faci necessària la integració lingüística de la població que, nascuda fora de les Illes, s'hi estableix; en conseqüència no es donen les condicions bàsiques que permetin assegurar la continuïtat social de la llengua catalana. Per això, i pels importants canvis que s'estan produint des del punt de vista demogràfic, cal impulsar un ambiciós pla d'accions que faci possible frenar el procés de substitució lingüística que patim i generalitzar la recuperació a tots els àmbits socials. Aquest pla és el que hem anomenat Pla d'actuacions urgents en normalització lingüística a les Illes Balears.

Quines són les línies generals del Pla d'actuacions urgents i quines les actuacions prioritàries establertes?

Una de les línies principals consisteix en l'assumpció explícita que les institucions —totes, no sols el Govern— han d'actuar de capdavanteres en el procés de normalització lingüística; però la solidesa

d'aquest procés només serà possible si es compta també amb la col·laboració i el compromís del conjunt de la societat, ja sigui a través d'organitzacions o individualment, per part de les institucions, de la funció de motor del procés de normalització lingüística.

Igualment s'actua en la línia de fer possible que la llengua catalana a les Illes Balears continuï essent un dels principals factors de cohesió social, per la qual cosa s'ha de possibilitar que la nova població tenguí les vies necessàries per a l'accés al seu coneixement i un context que en fomenti l'ús. En aquests sentit, el Pla dedica especial atenció a l'increment, fora del sistema escolar, de l'oferta de formació, tant des del punt de vista quantitatiu com de diversitat de productes (cursos presencials, ofertes específiques per a col·lectius, ensenyament a distància, autoaprenentatge, etc.). També es proposen actuacions que tenen per finalitat que la presència del català en l'entorn social augmenti, ja sigui a través de mesures legislatives com mitjançant la iniciativa institucional o el suport i l'estímul a les propostes que sorgeixen des dels diferents sectors socials (per exemple, l'increment de l'ús del català en les institucions, les relacions comercials i laborals i els mitjans de comunicació, la promoció de la música, les activitats de lleure, les publicacions, els productes relacionats amb les noves tecnologies, el cinema o el teatre en català, etc.).

Després de més de quinze anys d'estar en vigència una Llei de normalització lingüística el progrés en aquesta línia encara no és suficient per garantir la possibilitat de viure plenament en llengua catalana a les Balears

Cal impulsar un ambició pla d'accions que faci possible frenar el procés de substitució lingüística que patim i generalitzar la recuperació a tots els àmbits socials.

A més llarg termini, un dels objectius del Pla és la revisió del marc legal que permeti arribar a un model en què els parlants de les diferents llengües de l'Estat tinguin una situació igualitària. Mentrestant, com hauria de contribuir l'Estat, la seva administració, en el procés de recuperació lingüística?

Sens dubte la primera passa que hauria de fer l'Estat en aquest sentit és la que condueix a possibilitar un model lingüístic estatal igualitari; és a dir, garantir a totes les comunitats lingüístiques un marc legal idèntic (cadascuna en relació amb el propi territori i el conjunt a nivell estatal), i, en conseqüència, els mateixos drets lingüístics a tots els ciutadans, amb independència que la seva primera llengua sigui el català, el gallec, el basc o el castellà. Mentrestant és necessari iniciar accions conduents a capgirar el paper regressiu que juga en el procés de normalització lingüística, en el sentit que ha de ser capaç d'atendre els ciutadans en totes les llengües de l'Estat, que les iniciatives a favor de la projecció de la llengua castellana també tinguin paral·lels pel que fa a les altres llengües, que l'administració de justícia i les forces de seguretat assumeixin en el seu comportament la realitat plurilingüística de l'Estat, etc.

La societat illenca actual és complexa, sobretot per la procedència multicultural d'una part important dels seus habitants. Hi ha una actuació coordinada entre les diferents administracions (autonòmica, insular, local) per optimitzar els recursos existents que facilitin la plena integració d'aquest col·lectiu?

El nivell de coordinació entre les diverses administracions es va incrementant progressivament –les circumstàncies hi empenyen– però encara no és suficient. Les grans dimensions que a les Illes Balears ha adquirit el fenomen migratori, al costat de la migradesa de recursos per fer-hi front, exigeix que les administracions col·laborin i actuïn conjuntament amb

l'objectiu de facilitar la integració lingüística de les persones que escullen les Balears per viure-hi alhora que també s'afavoreix la integració en molts altres aspectes dins la nostra societat, com, evidentment, l'acceptació dels deures i el reconeixement dels drets que suposa viure a les Illes. En relació amb el tema lingüístic s'han començat a fer actuacions en què participen diverses institucions en l'elaboració de materials i en l'organització de cursos o activitats d'acollida. Però és necessari incrementar aquesta col·laboració per evitar que les actuacions que es fan no siguin aprofitades en la intensitat que permetrien o que la situació social i lingüística exigeix.

Tenint en compte el percentatge d'alumnes d'incorporació tardana al sistema educatiu, considera que els centres estan preparats per acollir-los en condicions idònies?

Abans de contestar aquesta pregunta convé aclarir que la regulació de la presència de la llengua catalana en el sistema educatiu no correspon a la nostra Direcció General, sinó que pertany a la Direcció General d'Administració Educativa. Així i tot, en relació amb aquesta qüestió podem dir que durant els dos darrers cursos, globalment, s'ha fet des de la Conselleria d'Educació i Cultura, i per extensió des del Govern, un notable esforç per incrementar els recursos destinats a l'acollida dels nous alumnes al sistema escolar de les Illes Balears (ha augmentat el nombre de tallers de llengua, el nombre de centres que ofereixen suport lingüístic, els centres que apliquen programes d'immersió lingüística, els materials específics, etc.). A pesar d'aquests importants esforços fets fins ara, més considerables si tenim en compte les deficiències que presenta el finançament del nostre sistema educatiu per part de l'Estat, és necessari intensificar les actuacions en aquesta línia, sobretot si tenim en compte que continua creixent el flux d'incorporació d'alumnat d'origen immigrant.

El català als mitjans de comunicació mallorquins

Tomeu Martí i Florit

Va néixer a Palma (Mallorca), el 7 de febrer de 1969. És director d'Activitats de l'**Obra Cultural Balear**. Ha treballat com a periodista a **S'Arenal de Mallorca**, al setmanari **La Nau** i a la revista **Quatre Illes**.

Actualment és col·laborador habitual de la revista **El Mirall** i de **Diari de Balears**. És coautor de l'assaig *La lluita contra el servei militar a Mallorca*. El 1994 va publicar el recull de poemes *Vocabulari del plor*; el 1998, el llibre de poesia titulat *Quaranta-nou dies amb Nausica*, i el 2001, *Retorn a la utopia*.

Les Illes Balears són un arxipèlag situat a l'oest de la Mediterrània occidental, format per les illes de Mallorca, Menorca, Eivissa, Formentera i Cabrera i altres de més petites. A les Balears, actualment hi resideixen unes 800.000 persones, gairebé la meitat de les quals viuen a la capital de Mallorca, Palma.

Possiblement, si existís un espai comunicatiu català normal, m'hauria pogut estalviar aquesta introducció general bàsica. Però no existeix. No hi ha cap gran mitjà de comunicació que adopti, d'una manera normal, l'àmbit natural de la llengua catalana. Les excepcions es poden comptar amb els dits d'una mà: el setmanari **El Temps**, el diari electrònic **Vilaweb**, aviat la cadena de ràdio **Flaix...** Poca cosa més.

Centrem-nos en Mallorca, el seu espai comunicatiu i la presèn-

cia de la llengua pròpia d'aquesta terra, el català.

Si algun mitjà és veritablement de masses, aquest és avui, sens dubte, la televisió. A Mallorca es poden veure tots els canals públics i privats espanyols, això és TVE (la Primera i la 2), TV5, Antena 3 i Canal + (quan emet en obert, lògicament). Totes aquestes televisions fan la seva programació en castellà, a excepció de les desconnexions de TVE.

Es poden veure també els dos canals de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (TV3 i C-33-K3), amb la programació en llengua catalana, i dos de dependents de la Generalitat Valenciana (Canal 9 i Punt Dos), una majoritàriament en castellà i l'altra majoritàriament en català. A l'illa de Mallorca es poden sintonitzar, a més a més, dues televisions insulars

No hi ha cap gran mitjà de comunicació que adopti, d'una manera normal, l'àmbit natural de la llengua catalana. Les excepcions es poden comptar amb els dits d'una mà: el setmanari **El Temps, el diari electrònic **Vilaweb**, aviat la cadena de ràdio **Flaix...** Poca cosa més**

(TeleNova i Canal 4) amb programació majoritàriament en català. A part, hi ha molts pobles que compten amb la seva pròpia televisió local, que sol emetre un sol dia i normalment en català.

Pel que fa a la ràdio, els diàls mallorquins parlen majoritàriament en castellà, per bé que en els darrers temps hi ha hagut un considerable augment de l'oferta radiofònica en llengua catalana: a les possibili-

Mossèn Alcover i el diccionari

tats de sintonitzar Catalunya Ràdio (i també Catalunya Música, Catalunya Informació i Catalunya Cultura), cal afegir-hi des de l'any 2000 l'emissora musical patrocinada per la Direcció General de Política Lingüística del Govern, Somràdio, que manté una quota del 25 % de música en català, i Flaix, l'emissora musical privada. També s'hi ha d'afegir des del 2001 la ràdio del Consell de Mallorca, Ona Mallorca, i les quatre hores de programació de Ràdio Jove, actualment dins la programació de Ràdio Balear.

Hem de destacar el paper favorable a la normalitat lingüística a les ones que fan algunes ràdios municipals, com Titoieta Ràdio d'Algaida o la Ràdio d'Alcúdia.

Pel que fa a la premsa escrita, cal dir que de les cinc capçaleres de

diaris que hi ha actualment, tres són en castellà: Última Hora, Diario de Mallorca i El Mundo; una en anglès: Majorca Daily Bulletin, i una en català: Diari de Balears. Aquest ja té sis anys de vida i sembla totalment consolidat, per bé que encara està molt lluny dels 30.000 exemplars venuts de mitjana del seu 'germà espanyol', Última Hora. Darrerament ha incorporat a la seva edició dominical el suplement Presència i probablement al mes de setembre vinent sortirà acompanyat del diari esportiu El 9.

No podem oblidar aquí el paper pioner d'algunes revistes especialitzades i de periodicitat mensual com El Mirall, Lloc, Ona... o el que ha desenvolupat l'anomenada premsa forana. Una premsa acostada al seu lector tant pel que fa a les informacions com pel que fa a la llengua emprada.

No fa gaire s'han acabat les celebracions del Centenari de la Lletra de Convit, la crida pública que va fer mossèn Alcover el 1901 perquè tots els ciutadans dels països catalans participessin en el projecte de Diccionari General de la Llengua Catalana.

Antoni Maria Alcover, prevere, va començar la seva activitat erudita publicant, amb el pseudònim de Jordi des Recó, textos de cultura popular mallorquina com les Contarelles (1885) o l'Aplec de Rondaies Mallorquines (a partir de 1896). Les Rondaies són un recull de contes populars de gran riquesa lingüística que han constituït, durant els anys de poca activitat editorial en la nostra llengua, el principal testimoni escrit de les tradicions mallorquines.

En el camp de la lingüística, mossèn Alcover va elaborar el projecte d'un diccionari de la llengua catalana de caràcter exhaustiu que incloïa el tresor lèxic de tots els dialectes catalans, tant de la llengua antiga com de la moderna. Per fer realitat aquest pla, com hem dit, Alcover va fer pública una Lletra de Convit que immediatament va obtenir resposta de milers de col·laboradors i corresponsals de pràcticament tots els municipis de tots els territoris de parla catalana dels Estats espanyol, francès i italià. Va ser l'inici d'una extraordinària mobilització per la recuperació de la llengua catalana, la seva codificació i el seu reconeixement social.

El Diccionari Català-Valencià-Balear és l'obra magna de la filologia catalana i un dels més importants reculls lexicogràfics de les llengües romàniques. Iniciat per mossèn Alcover i redactat per Francesc de B. Moll, amb la col·laboració de Manuel Sanchis Guarnier i Anna Moll Marquès, el Diccionari és en realitat un inventari lèxic i etimològic de la llengua catalana antiga i moderna, dialectal i literària. A part del seu incomparable valor filològic, els 160.000 articles de què es compon constitueixen un riquíssim compendi de cultura popular catalana en totes les seves manifestacions: refranys, cançons, danses, llegendes, supersticions, costums, eines d'arts i oficis.

L'EMIGRANT

Jacint Verdaguer

Dolça Catalunya,
pàtria del meu cor,
quan de tu s'allunya
d'enyorança es mor.

I

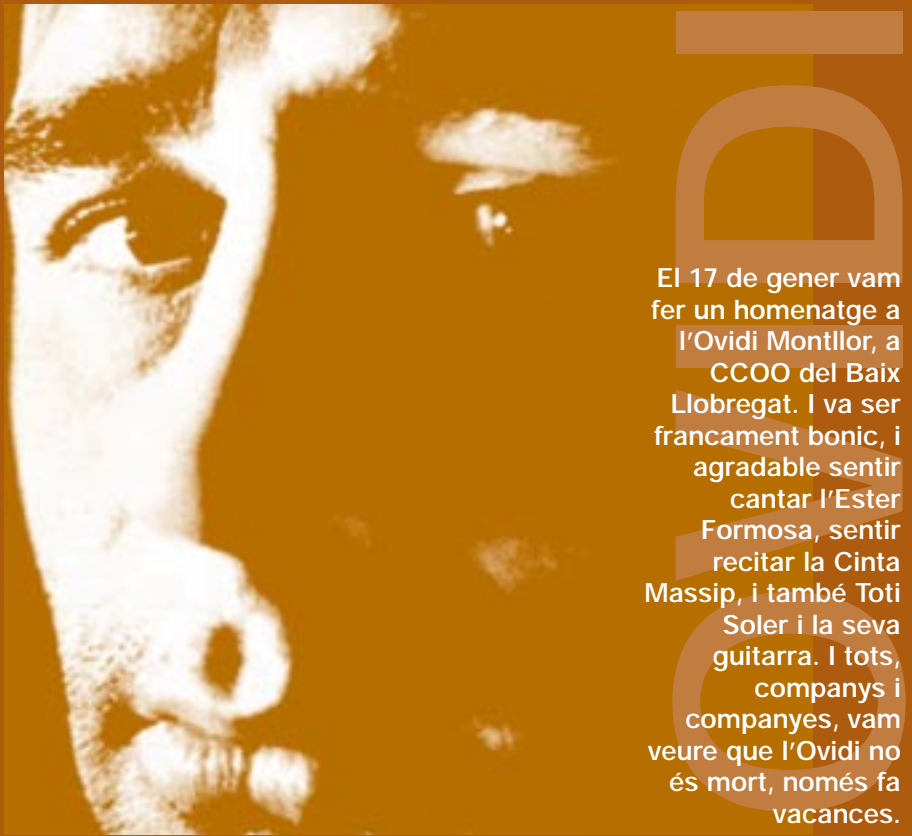
Hermosa vall, bressol de ma
infantesa,
blanc Pirineu,
marges i rius, ermita al cel
suspesa,
per sempre adéu!
Arpes del bosc, pinsans i
cadeneres,
cantau, cantau;
jo dic plorant a boscos i riberes:
adéu-siau!

II

¿On trobaré tos sanitosos climes,
ton cel daurat?,
mes ai, mes ail, ¿on trobaré tes
cimes,
bell Montserrat?
Enlloc veuré, ciutat de Barcelona,
ta hermosa Seu,
ni eixos turons, joiells de la corona
que et posà Déu.

A

Adéu, germans; adéu-siau, mon
pare,
no us veuré més!
Oh, si al fossar on jau ma dolça
mare
jo el llit tingués!
Oh mariners, el vent que me'n
desterra,
que em fa sofrir!
Estic malalt, mes ail, torneu-me a
terra,
que hi vull morir!

El 17 de gener vam
fer un homenatge a
l'Ovidi Montllor, a
CCOO del Baix
Llobregat. I va ser
francament bonic, i
agradable sentir
cantar l'Ester
Formosa, sentir
recitar la Cinta
Massip, i també Toti
Soler i la seva
guitarra. I tots,
companys i
companyes, vam
veure que l'Ovidi no
és mort, només fa
vacances.

ADRECES DELS SERVEIS LINGÜÍSTICS DE CCOO

**CS de la Comissió
Obrera Nacional de
Catalunya**
Via Laietana, 16, 7è
08003 – Barcelona
Tel. 93 481 29 11

**UI del Bages i el
Berguedà**
Sant Fruitós, 18-20
08240 - Manresa
Tel. 93 8730000

UC del Vallès Occidental
Rambla, 75
08202 – Sabadell
Tel. 93 715 56 00

UC del Baix Llobregat
Ctra. d'Esplugues, 68
08940 – Cornellà
Tel. 93 377 92 92

UI de Girona
Miquel Blay, 1, 5è
17001 – Girona
Tel. 972 21 73 03

UI de Tarragona
August, 48, baixos
43003 – Tarragona
Tel. 977 22 83 96

CCOO Terres de Lleida
Avinguda Blondel, 35
25002 - Lleida
Tel. 973 263666

**CS de CCOO del País
Valencià**
Plaça Nàpols i Sicília, 5
46003 – València
Tel. 96 388 21 00

**Unió Comarcal de
l'Alacantí**
Av. Salamanca, 33
03005 – Alacant
Tel. 96 598 21 23

**CS de CCOO de les Illes
Balears**
Francesc de Borja Moll, 3
07003 – Palma de
Mallorca
Tel. 971 72 60 60

internet

*La Teranyina també es pot
consultar en format digital.
La trobareu a la següent
adreça:
[www.conc.es/sl/teranyina.
htm](http://www.conc.es/sl/teranyina.htm)*

la teranyina

Publicació del serveis lingüístics de CCOO de
Catalunya, les Illes Balears i el País Valencià
Miquel Blay, 1, 5è 17001-Girona
Tel. 972 21 73 03 Fax 972 22 30 91
snl-girona@conc.es
www.conc.es/sl
Coordinació: Marc Aguilar
Redacció: Marc Aguilar, Carles Bertran,
Caterina Hernández, Eva Florit, Purín Morant
Disseny i maquetació: pipo dols
Imprimeix: Ingràfic SL
Dipòsit legal: B-20803-1999

amb el suport de:

